

Eztabaidatu ez direnak

RAMON LABAIEN

AZKEN

egunetan Madrilén izan dugu Frantziako Presidenta den Chirac Jauna, bere Juppe Lehen Ministroa Parisen utziz, dituen korapilo pribatu eta publikoekin erdi itorik. Ez dirudi Madrilén eztabaidatu omen diren gaiak, horrelako bidaia ponposo batentzat arrazoi nahiko direnik. Frantzia-Katalunia Trenbide Ultra Bizkorra aurrera doala esan zaigunean, zaharrak berri bihurtu nahi izan zaizkigu. Europa osoan, lanpostu berrien bultzatzeko jakinarazi dituzten intenziak, txalogarri badira ere, benetan Europako Kontseiluari dagokion zerbait da, eta ez Chirac-Gonzalez bikoteari. Azkenik, azalduaz, bi Estatuek, Terrorismoaren aurka dituzten hartu-emanak, sendotu egingen dituztela, besteak beste, Polizi-Komisaria berriak, ahantziak genituen mugetan, berriro kokatuz. Eta besterik ez, eta hau izan bada Agenda osoa, benetan partaideak ez ziren nekatuko.

Argi utzi dena, bestetik, gure gizon handi horiek zer gai ez dituzten eztabaidatu izan da. Mururoako eztanda nuklearrarena bat, Gonzalez Jaunak zioenez, hori bai, Europari dagokion zerbait delako. Eta bestea, GALEn tema pozoitsua, arrazoirik eman gabe, huntan, gauzak zergaitik ez diren ikutu. Edozeinek pentsa lezake, Chirac Jaunak izanen zuela interes berezi bat, 'X' Jaun famatu hori ezagutzeko, besteak beste, kolkotik hartu eta astindu batekin, hankaz gora jartzeko, ikusiz GALEn gaiztakeria gehienak, Frantziako Estatuan egin zirela eta zenbait kasutan odol frantsesa ixuriz.

Horrela ba, eztabaidatu direnak kimen gutxiok, ikutu ez direnak benetan garrantzitsuak, pentsatu behar, zerbait dela oker eskema osoan. Frantziako estatu gizonak ez direlako, besterik gabe, ibiltzen etxetik kanpo, arrazoi pisudunik ez badute. *Veni, Vidi, Vici* zioen aspaldi norbaitek. Etorri, Ikusi, Irabazi. Nahi nuke jakin, zertara etorri zen Chirac Presidenta, zer ikusi duen eta zer irabazi.

Binyamin oinez

TXILLARDEGI

ORAIN 823 urte itzuli zen Tuterara bertako semerik famatuena: Binyamin bar Jonah. XII. mende betean zazpi urtez munduan barrena ibili ondoren, bere Nafarroa-

ra bihurtu zen; eta bisitatutako herrialdeen berri, izkirioren utzi. 1172 urtea zen; Nafarroan, eta Donostian bereziki, Antso Jakituna errege zegoelarik.

Tuterako judutar multzoko seme zen Binyamin hura. Eta hebraieraz mintzo zen, besteak beste. Oso sinestuna izanik, munduko judutarrak zertan ziren, eta nola bizi ziren, ikertzeraz joan zen. Mesiaren etorrera noraino espero zuten jakin behar zuen; eta gauzak *de visu* ikastera joan zen.

Nabukodonosor-en jauregiaren hondakinak ikusi zituen, *ayurrez* (arriluz, euskaraz) aspal-dian eraikitako Babel-dorrearen arrastoak ere bai; eta Jerusalem eta Baghdad ikuskatu.

Eta Tuterara itzuli zen. Mundu guztiko judutar komunak bertatik bertara ezagutu ondoren, etorkizunerako bere lekukotasun paregabea hebraieraz izkiriatur, Nafarroara berriro.

Binyamin tuterarrak utzi zigun liburuak, niri 'Txepetx-en' bidaia gogoratu dit. Txepetxek ere, 1970ean, Nafarroako euskaldun guzteen bisitaldi sistematikoa egin baitzuen; horri esker gaur nafatar euskaldunak orain dela 25 urte zertan ziren zehazki baitakigu. Baina cartagenatar euskaltzale ospetsuak, garai hartan euskaldun-berri gordintxo oraindik, gaztelaniaz egin zigun bere inkesta-bidaiaaren kontua.

Aurtengo 'Nafarroa oinez' hau, horretara, halako 'ordain' isila ere bada. Igande honetan Euskal Herri guztitik joango baikara Tuterara; euskaldunok, hémengoak eta hangoak, zertan garen, eta zer nahi dugun, ozenki aldarrikatzea. Eta euskaraz.

Binyamin tuterarrak ez gintuzke gaitzetsiko.

Gerrikoa

Enrique Rodriguez Galindo jeneralaren gerrikoa Intxaurrondoko kuarteleko Pilarko Ama Birjinaren gerriaren bueltan jarri duten notizia ekarri digu Guardia Zibilaren jaiak. Beinke; ez dakit zer esango duten aragoiarrek, edo Pilarko Ama Birjina hori eta Zaragozan tronuan ezarrita dagoena desberdinak diren. Edozein mo-

—...eta Olano agertzen bada?

dutan, oso egintza polita da, eta gizasemeari dagokiona, dama bat gerriko militar heroiko batekin biltzea. Horrela segurua sentituko da, neska bat kalera bakarrik ezin atera den garai hauetan. Pilarko Ama Birjina oinez egiteko gauza balitz,

seguru nago jeneralak kanpainako kapotea jarriko liokeela oinetan txarolezko zapatak ez zikintzeko. Ama Birjina hitz egiteko gauza balitz, ostera, ez dakigu zer esango lukeen. Txarrenean, ahoa bete hortz utziko luke, hain urrun joateagatik.

OROZ / DIARIO DE NAVARRA

Ama Birjinaren gerrikoak amaitutzat jotzen du egunotan entzun diren arrunkeria guztien debatea. Hemen debate politikoak beti amaitzen dira ermitara egindako erromerian, edo kuartelera.

MANUEL BEAR

Denen gaindik askatasuna

Irakurri det... *la doctrina Aguirre anclada en el autonomismo y europeísmo...*

Nik behin baino gehiagotan entzun eta irakurri nion Joxe Antoniori ta bere amets eta helburua zuan Euskal Herriaren burujabetasuna, askatasuna ta bere atzetik eramane zuten nahi ta aspirazio guziak, benetan bere herria maite bai zuan herri denan gaindik.

Guda denboran Madrilék eman zigunean estatutua, momentuan konforme zan berarekin, baina autonomi harek etzuan asetzen, bere herriaren askatasuna bai zan bere helburu bakarra beraren alde ahalegin guziak eginaz.

Horregatik bere doktrina ez zan autonomia, Euskadiren askatasuna baizik.

Baita ere komeni zanean burrukalaria zan.

1945eko maiatzaren erdialdean, ehun bat gazte Paris inguruan ejerzito norteamerikano ofizialekin gudarako gertatzen ari ginalarik, bere bisita eduki genduan eta bera erdian zelarik gela haundi batean guziok bera inguraturik, hitz egin zigun eta esan... zuek ikasi asko Euskal Herriak zuen beharra bai dauka, ta jarraitu zuan esanez... guk kanpokoan laguntzarik ez degu espero/beharrak Frankoren diktadura hankaz behera botatzeko, geronek bakarrik bota behar degu...

Hori entzutean eta harriturik (zergatik guk esperantza guziak jarriak bai ginduzan amaitzen zegoan guda hura bukatzen zanean eta Hitler eta Mussolini oinparatu, berak jarria zuten Frankoren gobernuak kenduko zutela, bere lekuan errepublikari agipidetza emanaz,) nik esan nion Joxe Anto-

LUZENDARIARI

niori... guk makila ta pistolekin frankotarrak ametrailadora ta kanoien aurka eginaz frankotarrak botatzeko esperantza badaukazu, arreglatuta gaude...

Europeista bai, esateko abertzale guziok geraden bezela, baina gu herri bat garelarik eta ez autonomiarekin garrantziko eskubide gaberik, Madriléko morroiak izanik.

INAKI ISASMENDI

Hendaia (Lapurdi)

Nafarroa ezagutu... oinez

Zenbat aldiz hitzegin dugu Nafarroari buruz? Zenbat bertan gertatzen diren gorabehera politikoez? Egia da ordea (eta hau nire lagun nafar batek askotan gaztigatu dit) ez gipuzkoarrek, ezta arabar edota bizkaitarrek ere, ez dugula Nafarroa ezagutzen; ez geografikoki ezta sozio-kulturaliki ere.

Nafarroari buruz dugun iritzia guztiz murrizta, zaharkitua eta estereotipatua da. Nafarroari buruz hitzegiterakoan erlojuamende honen seigarren-zazpigarren hamarkadan gelditu zaigula ematen du. Hala ere Nafarroa aldatzen ari da eta jadanik oraingo Nafarroa ez da duela 20-30 urtekoa. Poliki-poliki, bain: etengabe. aldagetak gauzatzen ari dira nafarren artean eta, besteak beste, horren lekuko euskararen hedapena dugu. Oraindik hunkituta gogoratzen dugu duela urte batzuk Tafallan ospatu genuen Nafarroa Oinez hura, eta Lizarrakoa, eta Bianakoa; beti sentsazio bera: «Euskararen mugak hausten ari gara», «euskara aurrera doa», «euskara Ebroaraino». Gaur egun ordea, zailena zirudiena lortuta dago: Tuteran Erriberako hiriburuan duela 10 urte

abiatu zen Argia Ikastola errealitatea da. Euskararen irakaskuntza jadanik Hegoalde osoan hedatuta dago. Zailtasun handiz, baina ahalegin eta lan handiagorik ametsa besterik ez zen proiektu hura egia bihurtu da. Gaur egun Tuterako ikastolan 119 ikasle dago eta lehendabiziko promozioak aurtent bertan bukatu ditu OHoko ikasketak. Guztiau ordea ez da miraria izan. Argia Ikastola ez da Jainkoak sortua. Guztiau haur guraso, irakasle, ikasle eta eragile sozialetan lanari esker lortu da. Bai, Argia Ikastola soziala da; hau da, eragile sozialek sortuta. Ez da sortu instituzio, funtzionario, alderdi politiko edota jauntxo batek nahi izan zuelako. Ez. Sortu da behetik gora, Euskal Herrian gauza asko eta asko sortzen diren bezalaxe: Tuteran herriko guraso eta euskaltzale batzuek sortzea erabaki zutelako.

Emaitza begi-bistan dago. Gaur egun Tuteran euskara entzun daiteke. Beharbada bere presentzia soziala ez da oso nabarmena (horretarako gizaldi batzuk joan eta beste batzuk etorri beharko baitira), baina dudarik gabe Tuteran euskaraz hitzegiten da eta etorkizun euskalduna ziurtatuko duten oinarriak ezarriak daude.

Tuteran, baina, gure laguntza behar dute: bertara agertzea, gure laguntza ekonomikoa, gure animoak eta (gauza guztien gaitetik) gure portaera eredu-garria. Eredugarria jarrera pertsonal orokorrean, baina batez ere eredu-garria euskararen erabilerrir dagokionez. Dirua eta bestelako gauzak garrantzitsuak badira ere, askoz ere garrantzitsuagoa da euskara komunikazio tresna dela erakustea. Beraz, Euskal Herrian euskaraz egin eta Tuteran inon baino ozenago.

JOSE IGNACIO LOPEZ DE LUZURIAGA
Donostia

GAIA JARRITA

Nafarroa Oinez

Ley del Vascuencek nahiz ukatu behar luketen babesa, Tuteratikan sasoi betean dator euskaldun ametsa. Eta jakinik politikoen tratua ez dela erreza, Nafarroa Oinezek argiak duen zulo beltza argi beza.

LONTXO ABURUZA

Egunkaria

Batzorde Parekidea: 72564 E / Lege Gordailua: SS 800/90
ISSN 1134-640X

OJD IKUSKATUTAKO HEDAPENA

Administrazio Kontseiluko Lehendakaria: MARTIN UGALDE

Kontseilu Editorialeko Zuzendaria: JOAN MARI TORREALBA

Kontseilari Ordezkarria: INAKI URIA

Zuzendaria: MARTXEL OIAMENDI

Gerentea: FERNANDO FURUNDARENA

Publizitatea: MARI JOSE SARASA

HELBIDEAK

Egoitza nagusia: Gudarien etorbidea, z/g / 20140 Andoain
300 222 / Erredakzio faxa: 300 255 / Publizitateko faxa: 300 707

Araba: San Antonio, 20-1. Leher. / 01005 Gasteiz / 23 38 72 / Faxa: 23 38 72
Publizitatea: 13 19 65

Nafarroa: Iratxe Monastegia, 45-13. esk. / (Irrintzi dorrea) / 31011 Iratxe
17 80 78 / Faxa: 17 80 77 / Publizitatea: 17 66 86

Bizkaia: Zabalburu Enparantza, 2-1. Leher. / 48003 Bilbo
410 40 46 / Faxa: 410 37 15 / Publizitatea Orokorra: 410 38 55
Publizitate Lokala: 410 38 46

Lapurdi / Nafarroa Beherea / Zuberoa: Pannecau 14. / 503 Pannecau
kutxatila, / 64100 Baiona / 59 59 35 75 / Faxa: 59 25 75 11